

**METULJI IN
HROŠČI NA
GORIČKEM**

www.park-goricko.org

Metulji Goričkega

Na območju Goričkega živi sto vrst dnevnih metuljev in več tisoč vrst nočnih metuljev. Velika vrstna raznolikost metuljev je posledica geografske lege območja na prehodu iz alpske v panonsko regijo. Predgorske razmere v dolinah ustrezajo gozdnemu rjavčku (*Erebia aethiops*), v presvetljenih gozdovih z migaličnim šašem (*Carex brizoides*) živi Scopolijev zlatook (*Lopinga achine*), gozdni robovi in mejice s črnim trnom pa so pomembni za več vrst repkarjev in nočnega metulja hromea volnoritca (*Eriogaster catax*).

Najpomembnejši in hkrati najbolj ogroženi življenjski prostori metuljev so travniki.

Na Goričkem se pojavljajo v vseh oblikah, od izjemno mokrotnih do suhih travnikov. Suhi travniki s poljsko dušico (*Thymus pulegioides*) so življenjski prostor šetrajevega sleparčka (*Pseudophilotes vicrama*) in velikega mravljiščarja (*Phengaris arion*). Suhi južni gozdni robovi z relikami so bili pred nekaj desetletji življenjski prostor bakrenega senožetnika (*Colias myrmidone*), ki danes velja za izumrlo vrsto v Sloveniji.

- 1 Močvirski cekinček (*Lycaena dispar*)
- 2 Temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*)
- 3 Črni apolon (*Parnassius mnemosyne*)

Travniki v mokrotnih dolinah z močvirskim sviščem (*Gentiana pneumonanthe*) so življenjski prostor sviščevega mravljiščarja (*Phengaris alcon*).

Splošno razširjen in pogost je močvirski cekinček.

Srednje gojeni travniki z zdravilno strašnico

(*Sanguisorba officinalis*) so bistveni za dva evropsko pomembna metulja – strašničinega (*Phengaris teleius*) in temnega mravljiščarja.

Nočni metulj črtasti medvedek (*Callimorpha quadripunctaria*) živi na gozdnih robovih s konjsko grivo (*Eupatorium cannabinum*)

Zgodba dveh bratrancev

Strašničin in temni mravljiščar sta ozko sorodni vrsti metuljev iz družine modrinov. Obstoj obeh vrst pogojuje prisotnost hranilne rastline gosenic – zdravilne strašnice in mravelj rdečk. Razvojni krog obeh vrst se začne z odlaganjem jajčec na cvetove strašnice. Sveže izlegle gosenice se začnejo hraniti s cvetovi in po nekaj tednih padejo na tla, kjer jih najdejo mravlje rdečke. V mravljišču se prišleki pričnejo hraniti z ličinkami mravelj.

Za dodatnih 30 ha bodo z lastniki travnikov, na katerih so mravljiščarji, sklenjene pogodbe o varstvu za zagotavljanje prilagojene rabe teh travnikov za metulje.

Temni mravljiščar

Strašničin mravljiščar

Življenjski krog mravljiščarjev

Travnik z zdravilno strašnico

Srednje bogati travniki z zdravilno strašnico na območju Natura 2000 Goričko skupaj z območjem Narodnega parka Őrség na Madžarskem vzdržujejo največje območje sklenjene razširjenosti teh dveh evropsko pomembnih vrst v srednji Evropi. Obe vrsti se najpogosteje pojavljata na travnikih s stožko in srednje vlažnih ekstenzivnih travnikih. Ker ti življenjski prostori zaradi opuščanja rabe, kot tudi zaradi intenzifikacije, izginjajo z zaskrbljujočo hitrostjo, se je v okviru projekta Gorička krajina obnovilo 30 ha opuščanih travnikov.

DEJSTVA o mravljiščarjih

Razpon kril: 28–36 mm.

Generacije na leto: 1.

Letalna doba: junij–avgust.

Hranilna rastlina gosenic: zdravilna strašnica.

Varstveni status: v Sloveniji zavarovani vrsti in varovani Natura 2000 vrsti.

Med raziskavo leta 2018 sta bila oba metulja najdena na več kot 282 ha travnikov z zdravilno strašnico po celotnem območju Natura 2000 Goričko.

Travniški postavnež - izginjajoči dragulj

V preteklosti je bil travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*) razširjen po celotnem območju Natura 2000 Goričko. Biologi so v letih 2018 in 2019 v okviru projekta Gorička krajina ponovno pregledali vsa znana nahajališča vrste in druge primerne travniške habitate s prisotno hranilno rastlino gosenic, travniško izjevko (*Succisa pratensis*). Travniški postavnež je bil najden le še na eni lokaciji na vzhodnem delu Goričkega. Ker je ta populacija ena od zadnjih populacij v celotni SV Sloveniji, je tveganje za lokalno izumrtje veliko.

Za varstvo metulja je izredno pomembno, da se med košnjo ne poškodujejo jajčeca ali gnezda gosenic na hranilnih rastlinah. Z namenom preprečitve nenamernega poškodovanja gnezd med košnjo so bila gnezda v okviru projekta načrtno iskana in ustrezno označena. Na podlagi rezultatov upravljanja življenjskih prostorov travniškega postavneža je za dolgoročno varstvo te vrste metulja ključno zagotavljanje ekstenzivne rabe travnikov z uporabo posebnih pristopov, kot je načrtno varstvo gnezd gosenic. Podobne ukrepe, ki so prilagojeni vrsti, aktivno izvajajo tudi v tujini.

Travniškega postavneža prepoznamo po črnih pikah na zgornji strani kril

Travniška izjevka

S časom se barva jajčec spreminja od rumene do vijolične

V letu 2019 je bila na podlagi metode lova in ponovnega ulova ocenjena velikost zadnje populacije na Goričkem. Na mokrotnih travnikih se pojavlja vlagoljubni ekotip, katerega številčnost upada po celotni Evropi. Med glavnimi vzroki za upad je sprememba rabe travnikov, saj travniški postavnež raje naseljuje s hranili revne mokrotne travnike z manjšimi bolj sušnimi predeli, kjer travniška izjevka uspeva v redkejši in nižji travni ruši. Ker so bili v preteklosti takšni mokrotni travniki košeni mozaično, je danes posledica spremenjene vrstne sestave zaradi gnojenja in prezgodnje ter prepogoste košnje prav izguba primernih habitatov.

DEJSTVA o travniškem postavnežu

Razpon kril: 36–46 mm.

Generacije na leto: 1.

Letalna doba: maj–junij.

Hranilna rastlina gosenic: travniška izjevka.

Ocenjena velikost populacije na območju Natura 2000 Goričko: 741 metuljev (95 % interval zaupanja: 438–981).

Največja preletna razdalja: 980 m.

Leta 2018 je bilo z načrtnim iskanjem najdenih 21 gnezd. Hranilne rastline z gnezdi se med košnjo niso pokosile. V letu 2019 je bilo najdenih že 68 gnezd gosenic.

Hrošča s stanovanjsko problematiko

Med desetimi ciljnimi vrstami projekta sta dve vrsti hroščev, puščavnik (*Osmoderma eremita*) in škrlatni kukuj (*Cucujus cinnaberinus*). Puščavnik se pojavlja na zahodnem delu območja Natura 2000 Goričko, v Ledavski dolini. Odprta krajina vzdolž reke Ledave je namreč znana po številnih mejicah glavatih vrb, katerih drevesne dupline z zadostno količino razpadajočega lesnega drobirja predstavljajo glavni življenjski prostor puščavnika.

Razširjenost škrlatnega kukuja na območju Natura 2000 Goričko je bila do leta 2020 nepoznana. V okviru omenjenega projekta so entomologi opravili pregled primernih gozdnih območij. Škrlatni kukuj je bil najden pod skorjo odmrlih dreves sprva na vzhodnem delu in nato še po drugih delih območja Natura 2000 Goričko. Ličinke in odrasli hrošči so bili najdeni pod skorjo navadne robinije (*Robinia pseudoacacia*), hrasta gradna (*Quercus robur*), rdečega bora (*Pinus sylvestris*), trepetlike (*Populus tremula*) in čremse (*Prunus padus*).

Za preprečitev vetroloma so bile obrezane veje glavatih vrb

Tipičen habitat škrlatnega kukuja z odmrlo lesno maso

V okviru projekta Gorička krajina je bilo pregledanih 230 primernih dreves z namenom evidentiranja najpomembnejših habitatnih dreves. Z lastniki 40 vrb so bile sklenjene pogodbe za odstranjevanje vej, s čimer se zmanjša tveganje vetroloma vrb. Puščavnik je slab letalec, zato je pomembno vsako primerno drevo, zanj dosegljivo na kratki razdalji. Populacija puščavnika na Goričkem predstavlja 2 % slovenske populacije in z malo sreče lahko poleti na Goričkem v bližini vrb vzdolž reke Ledave zaznajo značilen vonj po marelicah, ki ga sproščajo samci z namenom privabljanja samic.

Ključni dejavnik pri varstvu populacij tega hrošča je zagotavljanje zadostne količine odmrlega lesa v zgodnjih fazah razkroja. Škrlatni kukuj, katerega varstvo je v interesu Evropske unije, je bil prvič znanstveno opisan v 18. stoletju prav na podlagi primerkov iz Slovenije.

Puščavnik

Škrlatni kukuj

Območje Natura 2000 Goričko

Leta 1979, torej pred dobrimi štirimi desetletji, je predhodnica današnje Evropske unije, Evropska skupnost, sprejela Direktivo o pticah. Danes ta pravni akt, namenjen varstvu prostoživečih ptic in njihovih življenjskih prostorov, velja za najstarejši okoljski pravni akt Evropske unije. Leta 1992 je bila sprejeta še Direktiva o habitatih, namenjena varovanju ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov, pomembnih za EU. Za izvajanje določil obeh direktiv je Evropska unija uvedla mehanizem sistema varstva narave, ki ga poznamo pod imenom Natura 2000. Sistem varstva Natura 2000 je evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, razglašeni v državah članicah Evropske unije z namenom varstva redkih in ogroženih vrst ter življenjskih prostorov v Evropi.

Na območju Natura 2000 Goričko se aktivno varuje

7 tipov habitatnih tipov (v Sloveniji 60) in

39 vrst (v Sloveniji 233).

Krajinski park Goričko

habitatni tipi	60	7
vrste	233	39

V Sloveniji so bila območja Natura 2000 opredeljena ob vstopu v Evropsko unijo leta 2004. Območja Natura 2000 sestavljata dve vrsti območij – na posebnih območjih varstva se v skladu z direktivo varuje ptice, na posebnih ohranitvenih območjih pa se v skladu s habitatno direktivo varuje rastlinske in živalske vrste ter življenjske prostore.

V okviru projekta Gorička krajina se izvajajo ukrepi za varstvo treh travniških habitatnih tipov:

Ostali štirje varovani habitatni tipi:

